

LJILJAN U TRNJU

FIKRET CACAN

SADRŽAJ

Zenica	2
Sonet o ljubavi	4
Zadarski sveci	5
Zadar	6
Hrelić	7
Sonet o čaju	8
Sonet o paru	9
Zadarski sonet	10
Botanički vrt	11
Biševo	13
Makarska	15
Srebrenica	16
Masarykova	18
Kokosov orah	19
Zagorje	21
Dugave	22
Stil jest čovjek	24
Gorski kotar	26
Ravna Gora	28

Nosorog	29
Ksantipa	31
Ruši ga	32
Zamost	33
Djetlić u Savskoj 1	34
Vivaldi	35
Cacanova noćna pjesma	36
Brod na Kupu	38
Moskva	39
Sonet o ledu	41
Poljica	42
Zrinjevac	43
Sloboština	44
Prisavlje	45
Noćobdije	47
Porazno mrazno jutro	48
Sonet o skladu	49
 POSLJEDNJA LJUBAV	 50
Na nasipu	51
Samo kišica	52

Trešnjevka	53
Sveti Petar	54
Bundek	56
Carceji u Komiži	58
Vrbik	59
Ovijena je, žena je	60
Mjesečarev lonac	61
Jesenska muza	63
Trnjanska jesen	64
Bilješke o pjesmama	65
Zvonimir Mrkonjić Stihovi iz kaleidoskopa	73
O autoru	75
Impresum	76

Poezija nije stvar hormona, nego sjedina.

V. Šalamov

ZENICA

Etičko-estetsko društvo,
napasne misli o tradi-
ciji, poslanju i muškom
shvaćanju kako se radi,
kako se klima, i čime,
prigiba, uzdiže, klanja,
okajava li se ime,
ponoćna, katkad i danja,
mučnina od koje mi je
strašnije nego od zbiljskih
utvara nalik na zmije,
lovice šišmiša spiljskih.

Beskrajne učmale fraze
na mitinzima ekipa
za mlaćenje slame prazne,
mahanje rukom iz džipa
lagano voženog, tamnog;
konačno značenje žrtve
žrtva je značenja svakog,
ako te prije ne sprte
u popravni dom i staklen
gdje trnu zvuci nebeski
a krik je jeziv i paklen,
za njim su pucnjevi reski.

Krletka, zidina, kavez,
dimnjaci, plinovi, kiša,
ljiljani, drijenovi, gavez,
muzina glazba sve tiša,
dušina nemoć u žile
otječe, pokreće snove,
a pjesme nataložile

neke bi ritmove nove.
Sve je od glave, od lude,
jedino za sebe sretne,
bit će joj što god joj bude,
same na vezama smetnje.

(1975-1989)

SONET O LJUBAVI

Moja bi ljubav bila naličje nagnuća
s kojim bih htio viši život prispodobit,
zaboravljajuć na gubitak ili dobit
veću od cijene jedne kućice od pruća.

A katkada se tijelom znah s voljenom stopit
u milju zbiljskoga klonuća i prisuća,
i kada želja za životom nije bila vruća
probdijevao sam dugu noć i jutro opit.

Svladavao sam otpor naravi i zbilje,
a da bih stalno bio i boljim i svojim
ugledao sam se na kovilje i smilje.

Samo u ljubavi još gledam da postojim,
i čime bih to bio viši nego bilje,
ne vidim premda iza svoga oka stojim.

(1976)

ZADARSKI SVECI

Sa zeničkim u prsim dimom i garom
prošetati se kamenom Kalelargom.

Iz primozga čupati bazu i foru
samo za djevojke što idu na Forum.

Pritajiti se pokraj Stupa sramote,
tumačiti čarobne kretnje i mote.

Čestitih mi je pogleda sv.jedok Donat
i da se volim opuštati i dokonati

prihvata li od srca zavjet i zalog
ili me šalje do sv. Petra Starog

u njega osvježiti glavu i ime
da ne upleće zlatne prste sv. Šime.

I da se ne bi zbilo i zalomilo
poraditi će beskućnik sv. Zoilo.

Ako me ipak spopadne to i snađe
nek pomogne sv. Stošije anđel.

(1977)

ZADAR

Tri bunara za tri želje,
Pet bunara za pet osjetila
odigla su te od zemlje
kad si se ljubavnika sjetila.

Izdaleka i svisoka
a nadomak anđelu stošijskom
visokoparnoga oka
pogledavaš za zemnim otiskom.

Vratnim kralješcima kružiš
da napnu mišiće bez otkaza,
duž Kalelarge se pružiš
nad bunarom tražeći odraza.

Jedva suspregnuta krika
prekidaš potragu za zrcalom
predana u pijesku Borika
tome što te treslo i trzalo.

(1978)

HRELIĆ

Pokušavao sam se uz prugu
dovući do samačkog hotela
zamišljajući na nebu dugu
umjesto sobe kakvu si htjela
poslije tumanjanja po krugu.

Nisam ja, već ti si mene srela
pa te razlika u godinama
snaži, a mene zna nadahnuti,
kao i sve što god godi nama,
ili nas podiže, ili me muti.

Za dečka poduzetna i smjela,
ja nisam to, niti biti imam,
bolje si morala miješat karte,
draga! s glavom se u oblacima
nade polome putom i strate.

Ako sam pohvalio se svima
koji te ne znaju, ali prate,
da se s tobom po svu noć – ne, drhti,
gle, ni prolaznik ne zna da gutam
gorčinu, tegleć onu o smrti

misao: prijevod imena moga,
ili sjećanje, koje provrta
mozak, stoji u rječniku. S puta
lagano skrećem, dalje od smoga,
cigara i nadmenih ti skuta.

(1980)

SONET O ČAJU

Živim u tijesnoj sobi
o čaju, o stihu, sam,
i sve što ikad dobih
sad želim natrag da dam.

I žudnja što me robi,
stisak i zubac joj znam!
gorča je već u dobi
kad živjeh za njezin plam.

Sputan u stroge metre
hlapim iz vrelog stanja,
ko para koju ne tre

obrub od porculana,
u duh, u vrijeme, u šir,
za stih, za ljubav, za hir.

(18. travnja 1983.)

SONET O PARU

Dva bića s očima Ruže
što sjete samo na Dobro
iza sna mi lice pruže
da bih im latice obro.

Poljubac prenježan udar
probudi podatan pipak
što čeka usne u dar
da taknu mekotu. Ipak

sudar sa zubom izvuče
najdužu iskru omame,
kao da zrikavca uče

nijemosti, zatim ga mame
u vrtlog i na put nasumce
s povratnom kartom za sunce.

(1983)

ZADARSKI SONET

Zanijemio sam pred bjelinom Zadra,
čakavskom riči i lagune smradom.
Bez pozdrava sa svojim crnim gradom
potrebit student i boksač bez garda

glavinjao kroz Varoš motreć kradom
na bradatoga pomorca i barda
u zavjetrinu čitanja i rada,
sve uzmičući kao pred tornadom.

Pucalo oko Božića i Nove,
Bruce Lee s Travoltom dijelio je mladež,
puhalo jugo da ti mozak vrije,

marčane bure razgonile snove.
Na Forumu bih dušu kao padež
sklanjao gdje na kamen da se grije.

(1984)

BOTANIČKI VRT

Gledaj ga mene kako se iz prašnjave
ali nadasve kulturne ustanove
iskrada računajući na praštanje
jedino ozgor od knjižničarke-sove.

Ta ni oblacima ne da zasjenit se,
nesvikla na golubice i vrapce
razdragane dolje okolo sjenice
otkud im ljudi poneku mrvu bace.

Još osjećajući svrab usred nosnica
požuri naći pokraj sjenice mjesto
s mirom da gleda kako vrtlar posmica
sve to što strši, mašući kosom često.

Strogo ustrojstvo ga stvari tu obuzme
iako stvari su bilje, a red – vjeran
prirodi. Latinske pločice oduzme
čuvar čim spazi da u džep s njima smjeram.

Stanište nije ni preslik kataloga,
gdje gusto po ladicama natrpane
kartice zbijene poput su taloga
u ribnjaku sa žabama kraj fontane.

Život od kojega pluća se rašire,
bez alergije na prašinu i tmušu,
nisko povijene grančice namire
mekanim drenjinama usahlu dušu.

Jadnica znade da ondje je usnula
samo da održi ljubav prema knjizi
kao kad šetač se zaželi mušmula
trpkih, a zovu ga: pomiriši, grizi.

I bio bih manje željan tih plodina
znajući da isto duše užežene
doći ću ovamo kroz deset godina
iz krila govorljive mirisne žene.

(1985)

BIŠEVO

U Modru uploviti špilju
s jedinstvenom bojom iz spektra
što vidi se ukrug na milju,
izuzevši stijenu gdje sestra,
ne, djevojka jednako bliska
tog ljeta na otoku vojnom,
poglêdala rađe je pliska-
vicu, a ni malo za mojom
figurom u vodi, to bilo
za svakoga mladca tek drskost,
ne pothvat, i glavom se vilo
nagruće da samo bih prsk'o
po sebi tu ljuskavu plavet,
adrijanski bezbrojni biser
u špiljskoj nutrini. Tad nalet
me straha presječe. Sve mi se
zaustavi mišićje. Kob mi
privuče odozdo dno. Struja
u kojoj sam plivao dobi
još jaču sa strane i huja
iz čeljusti nemani morskih
od špilje me dalje ponese
na pučinu sjećanja gorkih
i trzanja noću kad trese
me zebnja. Pa ipak sam jedan
trenutak se hrvao – grč mi
razjasnio kako sam bijedan
provodio život dok krčmih
svoj dar, sve u želji da s dvjema
se strujama služim i motam
taj sluzavi konac dok nijema
ne ostane pjesma života.

(1989)

MAKARSKA

Istom usred zime da se ljeta sjetim,
suhozida krhkog u bljescima svijetlim,
odjedanput kao praćkom da je pušten
na trenutak jedan izviruje gušter.
Agavine sablje lak maestral režu
pa se zakoprca zapetljan u mrežu.

Tinja tihi oganj i od zračnog trenja,
zamrla su listom nečujna stvorenja,
izdaleka ćutim kao tajni biser
na pučini bruji nevidljivi gliser,
ili to odozgo, na visokom boru,
neki cvrčak falša u sveopćem zboru?

Uza zid se gureć s knjižicom u ruci
razabirem kojim ritmom teku zvuci,
kao da nebeski mlin odsutno melje
vatra, vodu, uzduh i plodove zemlje.
Sjećanje obasja kao prasak munjin:
gledam samo kakav pjesnik bješe Bunjin.

(1995)

SREBRENICA

M. Corraudeau

Sestro nad bezdnom zanjihana,
haljetak oko tebe lebdi
i bukova se svija grana;

u srcu mi se spomen ledi
na raspršene šumom žene
što ú smrt utekle ste bijedi;

odjednom si bez odvedene
djece i vriske oko nogu
i muža ispražnjene zjene;

razaznat konopac ne mogu
od lišća i od gorkih suza
s kojima svraćam pažnju Bogu;

a vunena se tvoja bluza
crveni kao voćka zrela
na peteljki od čvrstih uza;

što podnose težinu tijela,
ali ne duše koja hlapi
između oblaka i jela;

i nosi kao sitne kapi
muke i brige domaćinstva
koje bez tebe hladno zjapi;

bila bi ondje pustoš ista
da nije zvijeri, iz tih šuma,
što potječu li iz nebivstva

ili su okot hladnog uma
anglo i franko niskozemskog
što se došuljao bez šuma;

gdje te je našlo oko svjetskog
snimača što je skoro umro,
jer stiže na to kletu mjesto

zauvijek očajno i tmurno,
a davnašnju mu je vedrinu
raznijelo ovo vrijeme burno

u kojemu se mnogi brinu
još samo za trun zadovoljstva,
a krvavu ne slute Drinu.

(1995)

MASARYKOVA

Pjesnik je gradski lovac
na proplamsaj ekstaze.
A kad kao osnovac
van uhodane staze
čeka na mali kredit
za opskrbe rješenje,
riječi mu znaju vrijedit
jednog trenutka čežnje
za savršenim slogom
i muze lomnim glasom,
to jest, ne vrijedit. Bogom
i obrazom se kleo
kako nije za spasom
došao, da bi jeo
redovno – već za projekt,
dosjetljiv, davno zbrojen,
isplativ. A na mjestu
službeničina lica,
praznome palimpsestu
pod naslagom krivica
i zebnja promaknuća,
valjda zbog izgovora
nasluti trak nagnuća
i zavičajni gorak
prizvuk u hladnom šaptu.
Ne poduzetnik svjesni –
sličniji ipak tatu,
udaljava se pjesnik.

(1996)

KOKOSOV ORAH

kako razbiti kokosov orah
gledam okolo kuhinjski pribor
čekić noževi sužavam izbor
slijedi obračun odavno morah
s oblom glavurdom čupavom kuglom
svojim životom odbojnim ruglom
ploče položim drvene čvrste
proba pokušaj kršenja stjenke
vočka egzota priličje sjenke
sebi zamalo odbijem prste
onda zamišljam čemu je nalik
čega paslika uzorit pralik
samac napusti rođene plaže
plićak lagune njihalo žala
plimu navalu devetog vala
ili ginuće čekati blažen
nesvijest glavice nemire zgusne
kada maestral zapljusne usne
oklop ištrca kapljice mlijeka
pucanj kristalna bjelina tkiva
zgromljen razdanim čahura skriva
tamna kapsula iznutra jeka
zahvat poduzet otponac spretan
konac gibanja nadasve sjetan
nekoć lansiran pučini naglo
prvo valima odbačen opnu
probi azurnu izmaknu kopnu
crne propasti truljenje maglom
teret srčani tjeskobna gruda
sumnje kućina poželim udar
vrtnja dlakavost plutanje osi
plava pučina dupina pisak

sebstvo vlastitost jednote stisak
izvan osjeta tintara nosi
jezgru srčiku tekuće bijelo
ako nutrinom ostane cijelo
lako odbacih usrdna htijenja
uvijek hoteći ustrajan sjati
blagost pregnuća odluku stati
rame uz rame srastanje stijenja
duša tjelesa tjeskoba zvijezda
tuga mirisa sredstava žlijezda
zaman kormilo pijani brode
riječi košaro meduze splavi
suza kostiju uskrata smlavi
slova papire tinkture vode
glava kosmata naslijepo srlja
ishod lomljava ostade mrlja

(1997)

ZAGORJE

Kad pogađam od čega su mi kosti,
odgonetam i čemu sam sve predan:
Providnosti sad ili prolaznosti
i drži li me to dan ili tjedan?

Računam i na potvrdu odozgo
za stvari srca i što god se vari,
podupirući razloge i mozgom
tako da ne dam zraka tamnoj tvari.

Kao u priči silnik što ne haje
za opomenom na raj i spasenje
već, odgodivši zadnje izdisaje,
za skutom žene zatečene segne.

Nemir i drhtaj, žučnost a ne nijemost,
prolaze mojim živcima i bîlom,
a da sam kula – zračio bih svjetlost,
da imam barjak – šuštao bi svilom.

Ovako čekam proljeće i jesen,
izboj i spokoj, plodine i cvasti,
i danomice nada se nadnesen
životu vječnom da odajem časti.

(1997)

DUGAVE

Nerado izlaziš iz sobe
i ne znaš da te čekam dolje
već mjesec, tjedan i dva sata.
Na stranu bezbrojne tegobe
i što te ovog puta kolje,
to nije prozor tvoj, a vrata?
Ovako nećemo se lovit
kad budem bez tebe cjelovit.

Susjedni kafić, tu me nađi,
gdje utrne života svrha
i puls je duše posve stišan.
PTSP-ovci u svađi
koliko anđela je s vrha
igle im slijetalo na nišan.
Kroz dim ćeš vidjet, glavu gurni,
u ruskom ruletu je turnir.

Njoj koja nam je puno puta
odgađala samosmaknuće
ledenim pivom nazdravljamo,
jer moždinama našim luta,
duž zavojnice, u svanuće,
po živcima i tamo-amo,
i što bismo je više htjeli –
sve nam je kraći ovaj reli.

Tu nitko nije sebi važan,
ne zna ni kada jest u pravu,
i zašto mu je suha duša
s kojom je srljao na ražanj,
i na čem pleća nose glavu,
a ženska, što odavno tuša

ne vidje, bubne da bi dala –
prije no glupost će budala.

Kazaljke kruže tako sporo
po kružnici od vekerice,
i nećemo se više hvalit,
kao ni mjuzu, to je Škoro,
cijuk i cilik tamburice,
pa dere grlo onaj Halid,
a dok nam se ovako pjeva –
idemo dalje al' bez gnjeva.

Sve sami pokajnik bez grijeha
i krunice i uspomene
igra sa zdravljem vruće-hladno,
jer nerodna je naša lijeha
i kako ćeš izdvojiti mene
kad nije samo meni jadno
i gdje si, hajde, dođi brže,
pivo me u nebitak vrže.

(1998)

STIL JEST ČOVJEK

Pišite ono što želite
stilom koji vam se čini najboljim.

Nicanor Parra

Stil koji mi se najboljim čini
nije baš onaj što baca čini,
niti je silnih čuvstava more,
ne odražava ni noćne more.

Nije ni samo više il manje
iznevjereno očekivanje,
to nije ni tekstualna vježba,
čutog i viđenog zabilježba.

Ni sitan lom sintakse i grcaj
nijemog jezika, uzetog srca,
ni egzotična ni razglednica,
ni kratka ni filmska posjetnica.

Stil nije mi učena manira,
nije ni posložen da se svira.
I nije da se u njega ture
razne konotacije kulture.

Nije zaumna jezična igra,
ni uviđaj u nutrinu tigra,
nije ni trokut i bračna mora,
ni odjek stubišnog razgovora.

Zašto se zasada čini nama
da je u čvrstim formama drama
i što bi bio stil ili želja –
nek iznašašće je čitatelja.

(1999)

GORSKI KOTAR

Pošla si u planinu
sama s malenih dvoje,
prestadoh za te ginut,
prebacih se na svoje
zanosne umjetnosti
i život bez gospoje.
Umjesto mog „oprosti“
ili isprike koje
otad te djeca brinu
kad ode u planinu.

Pošla si u planinu
zbog novaca i posla:
baš će te netko zbrinut
ili te samo poslat,
ljiljane moj u trnju,
upornija od osla,
ne pomisli na crnju
i tupavu do bola
zaplotnjačku sudbinu
kad ode u planinu.

Pošla si u planinu
u vrleti i ljeti,
a brzo zima stisnu,
čak na razini svijesti.
Pa zbogom, draga, ciao,
i nemoj mene kleti
što sam ti malo dao
i nemaj na pameti
da sam u našem sinu
s kim ode u planinu.

Pošla si u planinu
gdje zaboravi na me,
na ovisnost o plinu,
navike fine dame,
okretna kao vidra
znaš da se usred tame
okrenula klepsidra
i pijesak sipi manje
u lijevak, već prazninu
kad ode u planinu.

(2000)

RAVNA GORA

U moje muze šahovsko je nešto,
urvinsko, usto zatajno do srama,
zato i pjesmu kao žrtvu vješto
mogu pod prijevod podmetnuti vama.

Turnir u kojem šah pretječe drogu,
rastezanje percepcije i svijesti,
pomaganje i odgoju i Bogu,
igraju djeca, odrasli će sjesti.

Na stolu hrpa sponzorskih slatkiša,
majstori suci navijaju ure,
a ja kroz prozor gledam kako kiša
moči figure vrtne garniture.

Kraj mene sjena jednog roditelja
koji se trsi za pobjedu borit,
iako sina napušta ta želja
i očito papirnat je favorit.

Opet se načas sjetim svoje muze,
curice što čvrstinom nalik stablu
kombinira u obrani dok suze
jednako mirno padaju na tablu.

(2001)

NOSOROG

Odmah do ceste si na samoj međi
sadio đurđice,
ne izmaknuše korova tuđice
tebi zlopogledi.

Da ovu radost ne pomuti ništa,
vedro ismij se
i kada nađeš suhi svlak zmijice
pokraj utočišta.

Otkako posve suvišnoga grad te
oda se odbaci
u vrludanju bezmalo oblaci
jedini te prate.

Sad provjeravaš odozdola smeđe
žljebove oluka,
blijedi ti sjećanje na svijet odluka,
žestiš se sve rjeđe.

Klonule nade i svijest da su opet
sloboda i pravda
protjerane i propale za svagda
kao antilope

na pustari sasušene savane.
Nosorože zgađen,
ostani gdje te muza samo nađe
prije nego svane.

Zaboravljač-zaturač koječega
više ne zazini
ni o čem što je i blizu razini
preklanjskoga snijega.

Bez uporne strepnje ni za koga
odsada sadnice
plijenit će brigu, umjesto nadnice,
ovog nosoroga.

(2001)

KSANTIPA

Usahnu listom snage moje,
za petama psi griže laju
kada se crne slažu boje
na tvog života štafelaju.

I što potroših ili spiskah,
ostade jedva cijela kuća,
rasprši kroza svemir vriska
iz punih glasnica i pluća.

Pa zar je i tebi kriv pjesnik?
Koji na pustom mjestu pjeva?
Ali u žili tlak još bjesni
i usne drhte, oko sijeva.

On snove prevađa i slutnje
jezikom noći, katkad jasnim,
to razbi se o bedem ljutnje
i slomi s treskom gromoglasnim.

Pod oblake bi lako glavom,
zato će sada nisko puzit,
i napor ne kiti se slavom
pa s njome može samo u zid.

U ovom dobu nema prođu
ni zvučni stih, ni strofa s mjerom,
nek onda sivi hrčci glođu
štafelaj s mojim lomnim perom.

(2001)

RUŠI GA

Optužili su orah da nam ruje
žilama moćnim odozdo kroz beton.
Ne dajući mu rok ni jedno ljeto,
otad mi susjed ne baš da miruje.

„U temelje će korijen poput guje,
stepenice, terasa, sve mu metom
postade da potkopa podlo sve to.
Neka se odmah sruši, bez oluje.

Lišće mu ima neku kiselinu!
Oduzima i zrak okolnom voću.
Držati blizu toliku silinu?

Zar ne vidiš da širi neku zloću?
To valja rušiti!“ Dokle se svi brinu,
ja sam sve manje siguran da hoću.

(2002)

ZAMOST

Jezero tvoje ljubavi ledi se u planini.
Nikad ga ne dosegnuh, sad predalekim se čini.

Kroz Risnjak smo pošli naći jezerski Kupin izvor
u nevjerici da jesmo jedno drugome izbor.

S djevojčicom na leđima, a s dječakom za ruku,
penjasmo se i spuštismo po planinskome tuku.

Prozirnog lišća zuj, onostrana harfa kraj uha,
pozadina za bešumni odozgo piskut puha.

Misli mi bježale kao leptir što leptira ganja,
gazio sam svoj ponos, jedroga lomnog vrganja.

Možda na polovici puta djecu izdade snaga,
okrenusmo se životu što je već bio straga.

Jezero opet za nama, jer nije bilo druge,
u njega padaju kaplje žuči i trpke tuge.

Voljela si me, voljena, sad ne vjeruješ u me,
zato teturam sam preko uklete ove šume.

A da ga napokon nađem pao bih licem o tlo
ili potonuo u podvodno spiralno grotlo.

(2002)

DJETLIĆ U SAVSKOJ 1

Otkud u gradu na orahu djetlić?
Zaposlen, žustar, s repićem šarenim.
Zato što misliš kako ti ne svijetli
otkad se činiš tako privremenim?

Iako nije tvoje srce, ipak
upni se makar da kuckanje čuješ
gusto i oštro, a ne kad ti pipkaš
ili po džepu svrhovito ruješ.

A mrvice se nađu, samo mrve,
i crvi sumnje, s tigrovima griže,
u vrućici te ponoćnoj otprve
rastrgnu, dok se žare dvije žiže.

Kad bi ti ptica zakucala sitno,
za što? za dan što izazove skriva
i raste kako raste neumitno
nevidljiva u termometru živa.

S djetličem dijeleć narav prstometa
budi ovako bar slučajna straža
kraj čudnovate vočke kojoj smeta
ta manje-više jedna tetovaža.

(2002)

VIVALDI

Svako baš godišnje doba
sjeti me ljubavi tvoje,
kada se dižeš iz groba
mijenjajuć životne boje,
kada se ispuniš žarom
ljetne vreline kraj mora
ili se osjetiš starom
s najavom pojava bora;
jednako kada ti trne
živčevlje sluteći studen,
zima tjeskobu ti svrne
u srce – odmah ti budem
daleki tuđin, a blizu,
strepnjom sekundiram ti,
dah po dah pijem u nizu,
šare na prstima pamtim,
pa vrtim programe redom,
navijam diskove glatke,
nudim te čajem i medom,
izmišljam snove i gatke,
a rese, zglobove, stegna,
između prstiju baršun,
masiram nevještih kretnja
zaustavljajući strašnu
navalu raspada svijesti,
čim se u krilu tvom smjestim.

(2003)

CACANOVA NOĆNA PJESMA

Pa pođimo sada gradom, draga,
ironije,
rif Džonijev
pa i brige nek ostanu straga,
navikla si na očekivanost
i ogrezla,
ali jeza
plazi jezik, oštri nokte, budi pjanost.

Ne po starom, ni po novom odsad,
otisnute
stope slute
mokar asfalt, korak opak, podrt potplat,
a prenamijenjeni su dućani,
trasa prazna,
sad ćeš saznat
koja žlijezda noćas živce hrani.

Reci prije nego što se krene
čija poza,
čiji mozak
iz izloga progna manekene
po kafićima da traže bitak,
puni bijesa
kraj espressa
kratkog kao fitilj i užitak.

U kavani gdje stajasma davno
stari roker
igra poker
protiv smrti posve ravnopravno,
čujemo srž razgovora: „dosta“,
Red Hot Chili

Peppers cvili
o žalosnoj sudbi ispod mosta.

Nemoj se ni osvrutati, idi,
tanka lajna,
stara tajna,
teški kapci, divlji puls i nos još bridi.
Noć, ulica, ljekarna, lanterna,
mjesto vina
medovina
suza, kože, sluzokože, stegna.

(2004)

BROD NA KUPI

Često se autom spustimo do Kupe,
lijevo je benzinska, a patke zdesna,
pod restoranom se ubrzo skupe,
a grad je i dalje dalj neizvjesna.

Čuju ti šuškanje vrećice krušne,
prepoznaju leteći korak i ruke
darežljive, kljun i školjke ušne,
ures današnji i davnašnje muke
kada sam čeznuo za jednom tobom,
ne bio te vrijedan, ne bio hrabar,
ni zanijet budućom životnom borbom
zbog koje sam i danas posve sabran.

Dokližu, zarone ili tek slete
pernata bića za mokrim suharkom,
usput si mijenjajući elemente,
dok im pačići pijuču trščakom.

I moja duša ponire i lijeće
kada dobacuješ darove svoje,
kada domahuješ meni od sreće,
kao da se rođene dvije spoje

naše ruke za šetnju polaganu,
a patke će svaka na svoju stranu.

(2005)

MOSKVA

Prvi put sam u metropoli slušao pravog slavuja.
Noćna se Moskva u slutnjama ljeta opuštala širo,
pogled na kremaljske zidine jedva bi turista dirn'o,
otkuda beskrajne ljudske je rijeke vijugala guja.

Prigradski obični ringišpil – postaja Parka kulture,
Zagreb bi u njega stao sa čitavim Kozari Bokom,
začudo nikakav efekt ne ravna mi uhom ni okom,
skupine mladeži skromne unutra se radosno žure.

Tamo kraj ograde sporednog ulaza stajali ljudi
gledajući uvis u krošnje prolistalih krupnih drveta,
gdje bi slavuja već morali vidjeti, kada ih sretan
daruje glazbom u ponoć ponavljanjem napjeva ludih.

Pjeva o sigurnom domu, planiranju, stvaranju, blagu,
ptićima, zaspalim jedva, o ženi, tjeskoba je trza,
pjesma je tješi, koluta se jednako spora i brza,
o poslodavcu što otkazom prijeti, o visokom pragu.

Posve me obuze triler, melizam i dirljivi sevdah
sitnog nevidljivog bića što noć elektrizira pjesmom,
starac i umorna žena i bomž i curetak s vespom
svi su ga slušali nikom, a ja još pokatkad pogledah.

Tako u novom se stoljeću pjesnik objavljuje puku
što odrvenjelim korakom nalazi k postelji puta,
drogiran tv-opijumom vlastitim snovima luta,
vampirskom zombiju bježeć u sablasno maglenu luku.

Slavuj razasipa muku i sreću, opojnost nagnuća,
i nadahnuća, daleko od kamera prirodni zastor,
on je okidač vibracija i samozatajni majstor,
njemu je umjetnost sklada i promjena – rođena kuća.

(2006)

SONET O LEDU

Znam da polako moja ljeta teku
otkad me otac za ruku još mala
do bulevara povede na rijeku
zbog njenih ledom okovanih vala.

U hropcu, propnju, stisku Bosna stala,
posrnula u skamenjenu skleku,
i kao konjić na tren zadrhtala
da životni joj srsi ne uteku.

Četrdeset mi otad prođe, bit će,
da mijene sjena pratim, trave rosne,
živice li se rijede, pada lišće,
ali me i sad onaj nemir kosne,
kada u ruci dječju ruku stišćem,
zbog sputane i nepokretne Bosne.

(2006)

POLJICA

Ladi Kaštelan

Na Zelengori ima jezero Uri,
kažu, čuvarom je kamene kule
poljički dizdar koji ozgor zuri
na polja maka, i sluša u buri
kako tifusarima crijeva krule.

Visoki je to jablan, u obrvama
statut i kamene ploče i vrulje.
Iz krvavih ponornica nadire tama
koja zastire oči, dok vodaricama
puca krčag pod nogama bezočne rulje.

Daljina postaje naoči praznom ljuskom,
ravninom na glečerima koji se ne tope.
I kako do jezera, kojom stazicom uskom,
s drugarom i drugaricom, i jedino ljudskom
pjesmom, ako ne čestitom? Gdje li se prope
moj bijeli konj? Smrti, gdje su moje stope?

(2007)

ZRINJEVAC

Odložena božićna drvca,
srebrni borovi i smreke,
podalje od blagdanskih srca
pa i novogodišnje dreke.

Leže uz ulaz kraj kolnika
na hrpi vlastitih igala
poput skljojanih poklonika
uboda... zatim fleš-svjetala.

Poneki okresan, zakrivljen,
za protuvampirsku je svrhu
pogodan – da ga se zarine
sa srebrn-oštricom na vrhu.

Zakvačeni ukrasi vise,
zaboravljena svilen-vrpca,
odvjetak nada nečiji se
izravno izvlači iz srca.

Pokoja zvjezdica pokisla,
da ne budu samo skeleti,
jer sva tri kralja su otišla,
davno ih repata preleti.

Odsada svagdan bez ufanja,
onkraj milosti i oprosta,
a radnik „Zrinjevca“ uklanja
drvca što kreću put komposta.

(2008)

SLOBOŠTINA

Nisam se javio za sveca
ni kad sam živio bez grijeha.
Život i ljubav su, bez smijeha,
glavobolja za stihoklepca,
i srce isto, stara pumpa,
što u meni još pumpa živo.
U gipsu kost mi srasta krivo.
Cilj nemam, a metoda glupa,
i praznjikav mi stana kvadrat,
a život - vic na kog se kese
i pismo koje bez adrese
ne možeš poslat ni rasparat.

Više se zapravo ne čeka
poludjeti od tuge posve
i prije nego smrt me kosne
zamišljat ću putanju metka.
Slabo je javkanje i uma,
ali je slatko, hvala školi,
da me tko, osim djece, voli
skoro bi moglo bez bum-buma.

Sad načisto sam sa životom,
jer malo nade je u sreći,
morat ću nekom o tom reći,
nećeš ti reći nikom o tom.

(2008)

PRISAVLJE

Tako se poželio
nemati želja, Gospode,
i sve poveselio
kao da u smrt odvode.

Iz žila mi istječe
život ka beživotnosti,
naizvrat se izmeće,
mrtva ga voda odnosi.

Sistematski zgađeno
pregnuće sila radinih,
precizno odrađeno
od službenika vladinih.

Nemušte si izraze
zombijske kote akcije,
deklaracije isprazne,
roblje globalizacije.

Sveamerički stroj me
odavno sveg isisao,
ostatke nade strojne,
posljednju smrzlu misao.

Zato se ni mušica
ne digne i ne šepiri
jer umjesto ušica
dlan prijeti nalik sjekiri.

Karijere muhine
treptaj i, čim je otkrije
Big Brother – odmah ukine,
zatim prašina pokrije.

(2008)

NOĆOBDIJE

Trčim uz onoga kojeg nazivaju gradski čovjek,
kratki kontrolira dah bilježeć pređenog zbroj,
subotom, ponekad petkom, pomoću džoginga rijetkog
želi odagnati strah za kilav krvotok svoj.

Stabla u gradskome parku tmurno se predaju mraku
da emitiraju svu pričuvu – stvoreni zrak,
ptice pod krila će ptiće, tu im u toplome sviće,
dvostruka sjena je tu gdje kraća ulice krak.

Povrh stabala tad krene struja, jer vršci-antene
već su odaslali val širom i ravno u dalj:
asfalta nošen topline uskoro pluta u inom
svijetu što ne zna za jal, gdje nas mimoide malj.

Dolje su kuće i gnijezda, ozgor namiguje zvijezda,
usamljen titra TV, gore je nebeski muk,
budnih bratovština sama osjeća kako je tama
zbližila dežurne sve, tvoreć tajnovit zdruk.

Portir, poljevač i pjesnik, stražar i zaljubljenik,
student pred ispit, svat, bolničar, dispečer, kruh
distribuirao pekar, još se na pecivo čeka,
ne policijski sat, već zajednički je duh.

Čovječanstva su oni čuvari, samoći skloni,
bdiju i čuvaju kôd svijeta i strujanja splet,
po njima vedri su snovi, za njima dolaze novi,
posebni ljudski su rod, poštujuć raspored svet.

(2008)

PORAZNO MRAZNO JUTRO

Nisam je zamišljao tako plahom
i da se ujutro budi sa strahom

i slabošću mišićnom i klonućem,
kao u zavadi s vlastitim sućem,

i s nutarnjom odbojnošću spram dana
i svjetla, ljubavnika, otomana

na kojem bosanska se kava puši -
katalog uvreda sumornoj duši.

Strijeljaju oči s koljena pod bradom,
traže izliku svađi, dok se kradom

primičem vratima, jer mi je želja
jedina da se otud iskobeljam.

U zaleđenom autu sjedim bolan,
prsti se lijepe za smrznuti volan.

(2009)

SONET O SKLADU

Pomirih se i s prirodom i svijetom,
a što se društvo raspalo – ja nisam
ni kriv ni dužan, ali jesam prislan
s gadljivim bogme gledanjem na sve to.

Gdje solidarnost bje sad prostor brisan
zjapi, a množe poruke se netom
emitirane sa savjesti djetlom
što kucka dok se nižu java i san.

S prirodom sklad je i sa svijetom divni
rezultat uma ili duha živa,
poetika i sjaj korporativni
blažene krivnje s kojom duša pliva.
A oni što na duhovno su kivni
rade da duša od sebe se skriva.

(2010)

POSLJEDNJA LJUBAV

Ljubav je
susret dvaju ispljuvaka.

Emile Cioran

NA NASIPU

Mlaka je noć, automobili
poredali se pored rijeke,
a mi se urotnički bili
udaljili od gradske dreke.

Nije to bio potez lukav
nego nagnuće duša tmurnih
kao kad rukav takne rukav
umjesto zagrljaja burnih,
ili prokljia slutnja nova
i zametne se čežnje klica
iz dječaćkih šarenih snova
i osmijeh odleprša s lica.

Visokim petama si travu
ubadala duž vrba krivih
i tako pratili smo Savu
bez prosedea narativnih.
Razgovor težak, lagan kaput,
i život kakve ne znaš mnoge,
da nije bio zgažen dvaput
pod tvoje bih ga prostro noge.

I tako dalje za se mrmljam
a suglasnike guta tama,
svjetla se gase, iza grmlja
rijeka se valjala za nama.

SAMO KIŠICA

Ova kišica, ova kišica zlatna,
dvije-tri kapi na šešir tvoj i lice,
malo me tješi, malo odvlači nekud.

Dodem si tako poput lagana klatna
na zemlji s jednom nogom, negledimice
koraknuvši već s drugom u daleku

stranu, gdje si ona što zabaci glavu
na poljubac, da nekoliko ih kapne
po čelu, pored usana i na bradu.

I zakovrćući očima kroz travu
odlaziš onkraj zrcala koje napne
tu prispodobu, kao riječi paradu.

U parkovima, ogrnutima tamom,
same utvrde s bedemima od tuja.
Sam, ponovo sam, a nisam ti ni pratnja.

Osvrćući se zalud poželim samo
da kao bik te otmem ili oluja,
ili kišica, ili kišica zlatna.

TREŠNJEVKA

Kad govorim, tad prostor prostrijeli me,
a vrijeme će iz točke vani suknut,
i bude li to tvoje milo ime,
demon praznine odmah će ustuknut.

Ovdje – iznutra prema vani spaja
presjek i srh energije i smisla;
Sad je početak vremena – do kraja,
i silnica zbog koje si se stisla.

Kad nabrajam zbog čega kažem: *nemoj*,
to želim da se jave duše znaci,
na koplju zbilje zakoprca demon
i tratine da osvoje maslački.

Puhni u balon i puni ga dahom,
rasplini se u vremeniti beskraj,
na rastanku s tjeskobama i strahom
talasanju se azurnome predaj.

Života vrtlog i struja pjenuša
rastvor od štiva, pletiva i mliva,
ali uz tebe odsad tvoja duša
jednako snažnim zamasima pliva.

SVETI PETAR

A da se sjetiš onoga trenutka i mjesta
ni ne moraš biti kao probuđen iz kome:
da odglavinjaš uza zid koji prati cesta
za mirisom mora azurnoga i bez kresta
kao da se za put nemaš obratiti kome.

Prije no što se ukaže malomišćanska riva
prebrojiš kaktuse, a bodlje nek drugi netko,
previdiš radoznanu nonu koja se skriva
za stolom iza nečijeg ukoričena štiva
sa sinoćnje zabave i pred novim početkom.

Ne znam što s mišlju da ikome treba putanja
mog teturanja za nositeljicom topline
iz kreveta ispod slike samrtnoga stanja
s ožičenim srcem i krunicom od granja,
otkuda se iskradoh da me tuga mine.

Jedina glava sa slijepljenom kosom nad opnom
napete plaveti kao da oprezni ronac
razgleda što je pod morem i nad kopnom,
kako je oduvijek bilo među zlom i dobrom
i kako će biti kad nastupi svemu konac.

A dolje joj zamišljam stroj što batrga skladno,
plov osigurava motor podvodnoga sklopa,
a na gorivo s održivom potrošnjom radnom,
bez otpada i buke, i s takvom iznenadnom
porukom dostojnom i velikoga Ezopa.

Pitoma morska labudica ili sirena
prije izlaska sunca vrh ohlađenog mora
dubinske kružnice crta šestarom vremena
po nacrtu sreće i po projekciji mijena

bez strmoglava u bezdan tjeskoba i mora.

To bješe drugo i posljednje jutro nas brižnih
u selu mijenjanog imena, gdje bili jesmo
na izmaku vikenda ukradenog od bližnjih,
ne predajući se ni depresiji ni griži,
nego se sjećajući svega ovom običnom pjesmom.

BUNDEK

Bez tebe opet pred kafeom
odupirem se staroj misli
da moram sezati za ehom
trenutka kada smo se stisli
na jednu od tri klupe noćne
raskošnog parka pored rijeke
da opet kušam tvoje voće
i slušam jauke od jeke
iz duše titraja miline.
Zaustavi se i kolona
automobila kada brizne
sjaj japanskoga lampiona.

Bez tebe opet usred grada
prepoznam jednaku tjeskobu
u menadžera što se nada
naći zaboravljenu torbu
pa užurbano okom strijelja
po kutovima netremice
i disku sjećanja, bez želja
da ičije prepozna lice
uz prozor ili pored šanka
kojega krasi niska pitka
boca i stolaca gdje tanka
crta me dijeli od nebitka.

Došla-ne došla, neka žrtva
bude sav život poput vina
u dugoj čaši, dok se mrtva
i raskućena popudbina
na ispražnjenu memoriju
učitava. I neka trava
niče na tlu gdje bure briju

i samo kamen ima prava.
Dok se u glavi brige glože,
planovi bez pokrića, zlata,
tjeskobu mi odagnat može
samo njen zlatni osmijeh s vrata.

CARCEJI U KOMIŽI

U crvenom kaputu tvoja slika
progonila me tokom ljetovanja
i zrikavaca neumorna zrika
danju i noću čas deblja čas tanja.

Kad opusti se um i mirno snatri
osjetila iz mora napon piju,
na sjećanja energija se trati,
zri zrika zraka žita zru i zriju.

Ustroje li se sklad i harmonija -
uslijede falš i besmislena škripa,
na koju ljeti nisam imun ni ja,
a nije ubod, ugriz pa ni gripa.

Noći se moje krunile i dani
kao pod zubom proždrljiva hrčka,
i prizori u glavi raštrkani
zbog zrikavaca i pokojeg cvrčka.

Koje su koje bube-uspomene
i zašto sklad se odjedanput raspe?
Otok i plaža, ručnik, pogle mene
koji za bolje ne znam već da zaspem.

VRBIK

Snijeg među neboderima
i parkirališta prazna
i tuga nepoderiva
kao krivica i kazna.

Pod nebom oblakonosnim
sve utječe se tjeskobi
i tišti polako, osim
žene u susjednoj sobi.

OVIJENA JE, ŽENA JE

Pozavidio sam noćas lijevoj ruci –
onoj oko koje spavaš ovijena
nalik dokeru na lopati u luci
dok se odmara kao vlastita sjena,
ili beduinki zagrljenoj s palmom
da se uvjeri napokon je li stvarna
kao ta oaza gdje je udomljena
zbog upitne ubrojivosti pod čalmom,
što je pjeskovita i nerazmotana.

Utopljenica na deblu ploviš rijekom
u rastvoru od poplava i monsuna,
sanjaš astralno polje pod kukurijekom,
uzduž kojeg zelena vijuga Una,
vidi se iz vlaka: tračnice su puška-
dvocijevka koja ispaljuje te u zrak,
da lebdiš u oblacima od plotuna
što se kolutaju kao bjelouška
klizeći natrag u mliječno-bijeli sumrak.

Peć si vruća bez loženja i ložača,
odmjereno bubnjaš pod ramenom i laktom,
kao da mostom vojnički stroj korača
dah si uskladila sa srčanim taktom,
a ruka oko koje spavaš ovijena
gromobran ti je od nemira i briga
pred snovitim rasprsnućem kao atom,
i ako samo uzdahnem – novi je na-
gli trzaj – iz desne mi ispadne knjiga.

MJESEČAREV LONAC

Dan poče od tvog cvjetnog aranžmana.
Nerasanjen teturah da sa stola
umalo gurnem lonac: stara mana
svih mjesečara, mene i kog vola.

Na bazi vrijeska s malo šumske stelje
i grančicama mirisnim iz vrta
hibernirane prenuo je želje
iz doba kad sam slovio za mrtva.

Slovio? Slova ne napisah davno,
a mislio na sve u formi vjetra,
pobrkao i sanjano i stvarno,
ni s novcima ni zdravljem ne bjeh sretan.

I godine i mjeseci i tjedni,
kao reklame bezbrojne za praške,
sukcesijski su mogli istovrijedni
umjesto Save teći unatraške.

A jučer sunce ubrza svanuće
i potjera nas poput izletnika
na oštri zrak daleko nam od kuće
kraj kestena i rijetkih ljeskovika
do vidilice, što je utok duši,
margina snježno-rahlih metastaza.
Koračali smo šumom, izbjegnuvši
brzac u koji pretvori se staza,
a sada lebdim u zrcalu kao
od suočenja s kašom svoga lica,
iz bunila u nesvjesticu pao –
mokri sam snijeg sa tvojih potpetica.

Ima li što u tome loncu sveto,

mislim, i dalje moždanim vršljam;
evo da možda nabrojim bar sve to:
ružmarin, smilje, gavez, vrijesak, bršljan.

JESENSKA MUZA

Pecka me godinâ meduza
na krivoj nozi usred parka.
Al ništa zato, moja Muza,
uvjeravam vas, nije starka.

Kao što pada tvrdi kesten
po klupi, pločniku i krovu
pozdravit ću i svoju jesen
kao što pozdravljam i ovu.

Pastelno vodene joj boje,
mnoštveno zrelu plodorodnost;
čahuri kestena ću svoje
prepustit srce i svoj ponos.

Ne bila ni pod čijom petom,
s bodljama oštro prema vani,
kotrljala se ovim svijetom
kako kotrljaju se dani.

Ne smij se, Muzo, to su muke,
al tvoji darovi su radost:
baršunast dodir tople ruke,
duševni razgovor i blagost.

I nadahnuće trenutačno,
koje ne zabaci tvoj pjesnik,
i bdijenje mučno, polumračno,
slika i ritmova redenik.

Još koji dan i pupovlje će
zamrijet u paroksizmu zime,
dok tebi snijeg na usne slijeće,
na lice proljetno i ime.

TRNJANSKA JESEN

Ljubi me puno, besame mucho,
dopire s one tramvajske postaje
iz neke trube, koja mi postaje
glasnikom čežnje za svojom kućom.

Nazirem, svira nekakvo dijete
ali mu nije cilj samo nagrada.
Hrvatskog političara je navada
da se u poeziju uplete,

ali za nagradu i, pod razno,
zbog neke sinekure i kućišta.
Da knjiški rad mi odlazi u ništa
ja sam očito najzadnji sazn'o.

Vidim kroz jasen ogoljen jasno
strukturu svog i njegova skeleta.
Pa što bi bio smisao preleta
umnog, već „ljubi me“ – nije kasno

nikada bilo – nije ni sada:
hajdemo usred jesenske kronike
u pratnji trube ili harmonike
plesati, draga, jer lišće pada.

BILJEŠKE O PJESMAMA

ZENICA

Rodni grad, gdje sam završio gimnaziju.

mahanje rukom – tadašnji predsjednik drug Tito posjetio je 1952. „uzavreli grad“, kada je onemogućen i pokušaj atentata. Zato dugo nije dolazio u Zenicu, a kada bi došao – bilo je to pod neviđenim osiguranjem.

popravni dom i staklen – Kazneno-popravni dom (KPD), s većinom političkih zatvorenika, svojevrsni simbol Zenice skoro koliko i Željezara, smješten u širem centru, bacao je mračnu sjenu na duhovni život grada. „Staklara“ je bio zlokobni paviljon sa 64 samice. Noćni pucnjevi su bili znak da je u pitanju pokušaj bijega.

ZADARSKI SVECI

Sv. Petar Stari – jednobrodnu crkvicu sv. Andrije (s dijelovima iz 5, 12. i 17. stoljeća), u samom centru grada, Zadrani pripisuju sv. Petru Starom, iako je dva sveca zapravo dijele: na njezinu apsidu se nadovezuje crkvica sv. Petra s antičkim elementima.

ZADAR

Trgovi Tri i Pet bunara – bunari su zapravo renesansne bunarske krune nad gradskim cisternama za skupljanje kišnice, podignuti u drugoj polovici 16. st.

Kalelarga – središnja gradska ulica-šetnica, koja slijedi pravac rimskog decumanusa.

Borik – prigradski turistički centar s plažama.

HRELIĆ

Zagrebačko prigradsko naselje, danas najpoznatije kao sajmište rabljene robe i automobila.

Naslovi pjesama *Dugave*, *Zrinjevac*, *Sloboština*, *Prisavlje*, *Trešnjevka*, *Vrbik* i *Trnje* također označavaju zagrebačke kvartove.

misao, *uspomena* – doista moje ime u prijevodu s arapskog znači misao ili uspomena.

ZADARSKI SONET

Varoš – trgovačko-obrtnički dio Zadra, u blizini Filozofskog fakulteta. Donedavno u stanju gospodarske odumrlosti, a odnedavno je živnuo izumom takozvanih „feštica“.

Bruce Lee s *Travoltom* – filmovi o „malom zmaju“ privlačili su krajem sedamdesetih tinejdžere, a *Groznicna subotnje večeri* pak tinejdžerke: snažan je bio kontrast između istodobno stotine mladića u džinsu (kino Pobjeda) i par ulica dalje, na Forumu (kino Zadar), stotinjak cura u haljinama od šarenog tankog pamuka (gaze). Kina spominjem zato što ih više nema, ali je u formi njihov dobri duh Dragi Šušberić.

marčane bure – meteorolozi potvrđuju da u prvi, hladniji dio proljeća, puše triput bura, upravo 7, 17. i 27. ožujka. Uz razna vjerovanja o učestalosti i redovitosti, stoji još i da „marač mora tri puta zasoliti!“

BOTANIČKI VRT

sove knjižničarke – nose na krovu Sveučilišne knjižnice po jedan globus. Po gradskoj legendi, jednom tjedno se odmaraju u Botaničkom vrtu, na koji gledaju. Zgrada Sveučilišne knjižnice (izgrađena i detaljno opremljena 1910-1913) danas se zove po kasnijem podstanaru Državni arhiv! Jednako opravdano mogli su je prozvati i Mišji zavod.

BIŠEVO

Modra špilja – na istočnoj strani otoka Biševa kod Visa. Za mirnoga mora sunčeve zrake prodiru u špilju kroz podvodni otvor u Modru špilju, odbijajući se od dna osvjetljavaju špilju i predmete u njoj srebrno-modrim sjajem. Otkrio ju je barun Eugen Rausoonet 1884. godine, i probio ulaz da mogu proći brodice za razgledavanje.

MAKARSKA

Bunjin – ruski nobelovac Ivan Bunjin (1870-1953), bio je i sjajan pjesnik; nigdje ne mogu naći te prijevode iz Makarske, a preveo sam s mukom dvadesetak pjesama.

SREBRENICA

M. Corrade – talijanski novinar koji je 1995. snimio nesretnu Srebreničanku koja se objesila u šumskom zbjegu kad je doznala da je izgubila obitelj u pokolju ili da ne padne u ruke progoniteljima. Slika je obišla svijet, a danas se više ne može naći. Navodno je Hillary Clinton, nakon što je ugledala fotografiju, nagovorila supruga Billa, američkog predsjednika Clintona, da pokrene vojnu intervenciju.

MASARYKOVA

Čuju se mišljenja kako bi se hrvatski društveni ustroj adekvatno mogao nazvati bankokracijom, što je samo jedna od suvremenih inačica zapadno-liberalnog kapitalizma, ali diskretno, na bar tri koraka od šaltera, suprotstavljena liberalnoj demokraciji.

KOKOSOV ORAH

pijani brode – *Pijani brod*, slavna pjesma francuskog pjesnika Arthura Rimbaudea (1854-1891) iz 1871. godine.

meduze splavi – *Splav Meduze* ili *Brodolomnici s fregate Meduza* je remek-djelo slikara Théodorea Géricaulta zasnovano na stvarnom brodolomu fregate Meduza. Izložena na pariškom Salonu 1819. godine, slika je najavila romantizam u slikarstvu i uzburkala javnost oko te tragedije. Potresan je i francuski film *Le Radeau de la Méduse* Iradjia Azimija iz 1994.

ZAGORJE

Kao u priči – to je priča Ive Andrića „U musafirhani“.

DUGAVE

PTSP – posttraumatski stresni poremećaj, kod nas taj status ima oko 40 tisuća ljudi.

Škoro – Miroslav Škoro, izvođač poskočica i pseudo-narodnog folka.

Halid – Halid Bešlić, izvođač bosanskih novokomponiranih narodnjaka, ali i izvorne glazbe.

STIL JEST ČOVJEK

Nicanor Parra – čileanski pjesnik-antipoeta (1914), epigraf je s početka pjesme „Mladi“ iz knjige *Artefakti*, u prijevodu Borisa Marune, sve u zborniku *Knjiga sumnjiva čovjeka* (Zagreb, 2001).

RAVNA GORA

majstori suci – ravnogorski šahisti Zdenko Jurković i Hrvoje Jurković (međunarodni majstor). Tjednim turnirom „Šahom protiv droge“, koji se igrao početkom ovog stoljeća u Primorsko-goranskoj županiji, uspjeli su obuhvatiti oko 400 djece iz 12 odjela u Gorskom kotaru, Rijeci i na otoku Krku.

figure vrtne garniture – na dvorištu ravnogorskog Šahovskog kluba Goranka, u jedinoj Šahovskoj ulici na svijetu, stoji šahovska garnitura s velikim drvenim figurama.

RUŠI GA

ruje žilama – orah ima jako razvijenu sržnu žilu koja duboko prodire u zemlju, daleko više i od visine stabla i šire od njegove krošnje.

neku kiselinu – lišće oraha sadrži prirodni herbicid hidrojuglon koji oksidira u toksični

juglon, zbog čega mu blizinu ne podnose mnoge biljke, a kompostiranje puno duže traje. Nije dobro ni zaspati pod orahom.

ZAMOST

Goransko granično mjesto sa Slovenijom, otuda je pjesnikinja Anka Žagar.

Risnjak – jedan od nacionalnih parkova u Hrvatskoj.

Kupin izvor – krško vrelo tirkizne, modro-zeleno boje, spomenik prirode, zove se još i Kupeško jezero, dugo je 200 i široko pedesetak metara, nepoznate dubine. Izgleda da je samo po sebi dio podzemnih voda, znači da smo ondje u izravnom dodiru sa Zemljinim podzemljem ili, po narodnim predajama, s podzemnim jezerom koje napaja i riječku Rječinu.

CACANOVA NOĆNA PJESMA

rif Džonijev – podsjećanje na Johnnyja Štulića i Azru, vodeći hrvatski bend osamdesetih.

ispod mosta – slavna pjesma „Under the Bridge“ sastava Red Hot Chili Peppers iz 1992.

MOSKVA

bomž – ruska kratica za beskućnika: **bez određenoga mjesta** življenja.

POLJICA

Prva strofa podsjeća na to kako su se upoznali pjesnici Jure Kaštelan i Mak Dizdar. Pružili su ruke i istodobno rekli:

JURE: „Dizdar“, MAK: „Kaštelan“

To mi je prije dvadesetak godina pričao pjesnik Joža Sever, isto prisutan u pjesmi.

ZRINJEVAC

„Zrinjevac“ je zagrebačko poduzeće koje se (rekao bih, uzorno i poučno) brine za gradske parkove i nasade.

SLOBOŠTINA

Život, ljubav, srce – „ključne poetske“ riječi za koje u hrvatskom jeziku i „pjesničkoj praksi“ praktično nema rima ili su krajnje nepogodne (gubav, pivot). Primjerice u talijanskome se već srce i ljubav među sobom rimuju: core-amore. Možda je zato hrvatska poezija lišena sentimentalnosti.

PRISAVLJE

Naslov je zapravo adresa hrvatske televizije, simbola koječega.

NOĆOBDIJE

Pjesma je odjek mog razgovora s ruskim piscem Dmitrijem Bikovom, u povodu njegove biografije B. Pasternaka.

SONET O SKLADU

blažena krivnja – felix culpa, izraz iz jednog liturgijskog hvalospjeva; šire shvaćena okolnost života u grešnosti, primjerice: stvorenja troše prirodu u kojoj žive, a čovjek također nije anđeo.

POSLJEDNJA LJUBAV

NA NASIPU

Savski *nasip*, bar sa strane Donjega grada, bliže Kockici, ima nešto sadržaja i pretvara se polako u pristojno šetalište pa i trkalište. Jedino što noću možete upasti u pravu Močvaru.

suglasnike guta – suglasnici su u slavenskim jezicima nositelji značenja.

SVETI PETAR

Niz naselja, svjetionika i otoka u Hrvatskoj nose ime sv. Petra.

selo mijenjanog imena – jest predmetni Sveti Petar na Moru, između Biograda i Zadra, i nekoć se zvao, sve do 1992, Krmčina. Krmčinari njeguju legendu da se u njih rodio pisac Emile Zola (1840-1902), po majci Colić, u kamenoj kući ispod crkvice sv. Petra.

BUNDEK

Nekoć močvara puna komaraca, danas je *raskošni park* pa i gradsko kupalište.

CARCEJI U KOMIŽI

Carcej – cvrčak na čakavskom. *Zrikavci* i *cvrčci*, postoji zabuna, nisu isto: cvrčak je lat. *Cicada orni*, jasenov cvrčak, ili *Cicada plebeia* – cvrčak veliki ili pak obični *Lyristes plebeius*: sve polukrilaši koji žive i u primorju i na kontinentu; kao i druge cikade cvrče cvrčalom, opnom na oba zatka, koju napinje snažan mišić 400-500 puta u sekundi. Dotle je zrikavac ili šturak (*Gryllus bimaculatus*, *Gryllus campestris*) ravnokrilac (*Saltatoria*, tj. skakavci) pa zriče trljanjem nogu. Teško ih je razlikovati dok se skupa nadmeću u glasanju.

OVIJENA JE, ŽENA JE

Una – rijeka na granici Bosne i Hrvatske; po Unskoj pruži vozi vlak Zagreb-Split, čas kroz Hrvatsku, čas kroz Bosnu; primjerice, na dionici Martin Brod-Knin (61 km) granica se siječe sedam puta. Iz vlaka se može vidjeti dio Unine čarobne ljepote.

TRNJANSKA JESEN

Besame mucho – slavni bolero Consuelo Velásquez.

hrvatskog političara navada – podugačak nam je niz političara koji su pisali stihove, a i pjesnika koji su imali političke dužnosti: Bošković, banovi Mažuranić i Jelačić, Zrinski, Farkaš Vukotinović, Mihanović, Starčević, Kukuljević Sakcinski Bogović, Trešić Pavičić, Nazor, Brezinščak Bagola, Sanader, Gotovac, Krpina, Prežigalo, dosta je!

Zvonimir Mrkonjić

STIHOVI IZ KALEIDOSKOPA

Govoreći o suvremenom pjesništvu kao da smo se unaprijed dogovorili odustati od toga da kakvoću suvremenog ili stvarnosnog vežemo uz neku posebnu stilsku inačicu ili diskurs. To se naime čini nužnim oprezom s obzirom na to da se postupci postizavanja stvarnosnog učinka brzo troše i prestaju služiti prvotnoj namjeni. Stvarnosno je samo jedan od idola kojemu se današnje pjesništvo u nas gotovo bezrezervno klanja. Zaboravlja se pri tom protuteza: da poezija jest i može biti u svojoj biti bijeg od datog, omeđenog i definiranog, da ona istražuje neko *drugo i drugdje* čak i kad se ulaguje zbilji. Uočena dvojakost i dvosmislenost osobito dolazi do izražaja u poeziji koja nalazi svoj bitni razlog u povratku vezane forme, utemeljenom na postmodernom okretanju od modernizma, ma i po cijenu da obnavlja ako ne romantički a ono bodlerovski individualistički bijeg iz ovog svijeta. Taj povratak ima jake razloge povezivanja s daljom i bližom tradicijom hrvatske poezije, ali i sa spoznajom da memorija vezane forme ustraje u mnogim pojavama sekundarnog korištenja elemenata klasične prozodije: ono se događa u komercijalnoj i zabavnoj glazbi, pa se stoga poziva na svojevrsno konzumističko obožavanje sadašnjosti.

Poezija Fikreta Cacara, koja se vezuje se uz povratak vezane forme u novijoj hrvatskoj poeziji, crpe iz nekoliko tradicija, među kojima je ona klasične i novije ruske poezije jedna od najjačih. Cacan se služi nekim sastavnicama formi iz povijesnog repertoara kao što je sonet, s kojim je eksperimentiralo više suvremenih autora pa mu i Cacan dodaje mnogo od svojih doživljenih pojedinosti. Ili je to pjesma sastavljena iz strofa iste dužine, sastavljenih od osmeraca ili sličnih kraćih stihova, kao što je to slučaj u strofama od dvanaest stihova iz pjesme „Zenica“. Pjesniku romantična forma služi za antiromantični sadržaj, jer je riječ o kaznionici socijalističkog tipa definiranoj odgovarajućim frazeološkim ozračjem:

Etičko-estetsko društvo,
napasne misli o tradi-
ciji, poslanju i muškom
shvaćanju kako se radi,
kako se klima, i čime,
prigiba, uzdiže, klanja,
okajava li se ime,

ponoćna, katkad i danja,
mučnina od koje mi je
strašnije no od zbiljskih
utvara nalik na zmije,
lovice šišmiša spiljskih.

Cacan neutralizira rimu čestim opkoračenjima koja joj ne daju da odzvoni, nego da drži formu, artikulira zamisao i vizualno disciplinira građu. U pjesmama na zadarske motive služi se prizvucima baladične „anzihckarte“, razglednice, oko sadržaja s kojima se može poistovjetiti više čitalaca. U višestrofnim pjesmama, a takve su gotovo sve, Cacan slijedi zahtjevnost teme i daje joj poželjnu iscrpnost i narativnu protežnost kao primjerice u parnasovski objektivističkom „Botaničkom vrtu“. Da bi se suočio s tragičnom temom Srebrenice – analogno Goranovoj zadaći u „Jami“ – pjesnik se poslužio osobito teškom formom tercine koja u devetercima postiže preciznost i suhoću potrebnu za depatetizaciju. Cacan je pjesmi dao neophodnu povijesno-političku pozadinu, što nam s pravom može podsjetiti na gustoću Danteovih tercina iz *Pakla*, makar izbjegavši izravno imenovati činioce metafizičkog zla s kojima smo još uvijek prisiljeni dijeliti isti svijet.

Na osnovi svega toga možemo reći kako je Fikret Cacan dobio okladu zalažući se za jedan nesvakidašnji poetski koncept obnove vezane forme. U njoj on nalazi mogućnost da suvremeno precizira sviješću uznemirenog intelektualca onkraj aktualnih jezičnih presvlaka. Nastavljajući se na nikad sasvim prekinut slijed matoševskog artizma, Cacanova forma zvuči prirodno kako u pridržavanju pravila tako i u svjesnom odstupanju od njih, rime mu nisu nikad banalne a točne su i onda kada nisu pravilne. U nizu slika i raspoloženja pjesma mu je kaleidoskopski promjenjiva očitujući se bljeskovima izbrušenog jezika koji ono daleko čini bliskim a nemoguće mogućim, a to je u skladu s definicijom poezije, koja srećom ne podliježe zastarijevanju.

Fikret Cacan

Rođen 1958. u Zenici. Na Filozofskom fakultetu u Zadru započinje studij komparativne književnosti, filozofije i rusistike da bi diplomirao na zagrebačkom Filozofskom fakultetu 1983. godine. Strukovnu nagradu za najbolji prijevod poezije dobiva 1989. (Društvo hrvatskih književnih prevodilaca; za prijevod *Pjesama i eseja* Osipa Mandeljštama). Godine 1999. vodi proslavu 200. obljetnice A. Puškina u Hrvatskoj te postavlja veliku izložbu u NSK-u o pjesnikovu životu i djelu. Godine 2010. objavljuje zbirku poezije *Ljiljan u trnju*.

Važniji prijevodi: Ana Ahmatova: *Tajne zanata* (1985. i 1989), Osip Mandeljštam: *Pjesme i eseji* (1989), Osip Mandeljštam: *Izabrane pjesme* (1998), Ana Ahmatova: *Tri jeseni : pjesme i sjećanja* (2002), Josif Brodski: *Božićne pjesme* (2003), Nikolaj Zabolocki, *Izabrani stupci i pjesme* (2005), Aleksandar Puškin: *Bajka o ribaru i ribici* (2004), Vasilij Grossman: *Sve teče* (2010), Evgenij Griškovec: *Košulja* (2011), Sergej Minaev: *Ruski party* (2011), Sergej Minaev: *Moskvo, ne volim te* (2011), Oleg Kašin: *Rusija u banani* (2011), Vasilij Grossman: *Život i sudbina* (2012), Svetlana Aleksievič: *Rabljeno doba* (2013), Aleksandar Puškin: *Izabrane pjesme* (2013), Josif Brodski: *Postaja u pustinji* (2013), Oksana Zabužko: *Muzej zabačenih tajna* (2014).

Biblioteka Online

knjiga 131

Fikret Cacan

Ljiljan u trnju

© 2016 Fikret Cacan

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2016

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Krešimir Pintarić

Fotografija

© magann / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-493-1 (HTML)

ISBN 978-953-345-494-8 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-495-5 (PDF)

ISBN 978-953-345-496-2 (MOBI)

Prvo izdanje

Edicije Božičević, Zagreb, 2010.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba.**

